

การนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชน

The Application of Bhāvanā to Solve the Ethical Problems of Youth

พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนปญโญ)

Phrasrirattanawimon (Veerapat Rattapanño)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkorntajavidyalaya University

Email: maha_vee_@hotmail.com

Received: June 13, 2021

Revised: June 24, 2021

Accepted: June 26, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวคิดการให้คำปรึกษาตามหลักภาวนานั้น นับเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการนำไปใช้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะผู้อยู่ในฐานะนำหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้ หรือให้คำปรึกษาจำเป็นอย่างยิ่ง คือต้องรู้หลักอย่างชัดเจน อันได้แก่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แจ่มแจ้งเสียก่อนแล้วนำหลักที่ว่านี้ไปให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่เข้าใจในแนวทางการดำเนินชีวิต อย่างเช่นการให้คำปรึกษาของพระพุทธเจ้าทุกครั้งพระองค์ทรงวางหลักการและเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อที่จะช่วยเหลือบุคคลจะได้ค้นพบสภาพความเป็นจริงของชีวิต พร้อมทั้งเข้าใจและยอมรับที่จะพัฒนาตนเอง การนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชนนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป บทความนี้จะนำเสนอการนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: หลักภาวนา, ปัญหจริยธรรม, เยาวชน

Abstract

The study of the concept of counseling according to the principles of prayer It is a very important process to bring benefits to both parties. especially those who are in the position of applying Buddhist principles or consulting is absolutely necessary is to know the principles clearly Which has solved the teachings of the Lord Buddha to be clear first and then brought this principle to the counseling sheet to help those who do not understand the way of life Like every counseling of the Buddha, he set out clear principles and goals in order to help a person discover the realities of life. as well as understand and accept to develop oneself to apply the principles of prayer to solve the ethical problems of youth, there must be a concrete process that can be

properly applied in daily life. This article will present the application of prayer to solve the ethical problems of youth as a guideline for further study.

Keywords: Bhāvanā, Ethical Problems, Youth.

บทนำ

สภาพสังคมของไทยสมัยก่อนการที่จะประกาศการย่างเข้าสู่วัยรุ่นของเด็กหญิงชายต้องผ่านพิธีกรรมการโกนจุก ที่คนสมัยนั้นได้จัดทำกันขึ้นให้แก่เด็กหญิงชายที่ย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น ซึ่งเรื่องนี้มีผลทางจิตวิทยาอย่างลึกซึ้งในแง่ของการปรับตัวการดำเนินชีวิต การเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มั่นคงของวัยรุ่นในอนาคตต่อไป จะเห็นว่ากระบวนการทำความเข้าใจพฤติกรรมนี้ ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า การเข้าใจจิตของคน หรือจริยาของแต่ละบุคคล ทั้งนี้การศึกษาทำความเข้าใจประเภทของบุคคล ก็จะนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของแต่ละบุคคลว่ามีลักษณะอย่างไร แล้วจะแก้ไขด้วยวิธีการอย่างไร (กิตติพงษ์ พลทิพย์, 2564) โดยหลักการนี้พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการทั้งทางสมณะและวิปัสสนา เพื่อจะได้เลือกให้ถูกตามลักษณะนิสัย หรือจิตของคนนั้น ในการดำรงชีวิตของเหล่านมนุษย์ โดยไม่มีผลกระทบอันเป็นผลเสียเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว สังคมการงาน และสังคมประเทศชาติ (พระมหากิตติธัมมัญญ์ สุกิตติเมธี, 2564) โดยสรุปแล้ว ปัญหาของวัยรุ่น ถือเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดจากสังคมนั้น ถือเป็นเรื่องยาก หากไม่ให้การศึกษากับพวกเขาอย่างจริงจัง และการพัฒนาการศึกษาให้ถูกวิธี หรือการประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด (พระราชวัลภาจารย์ ดาวเรือง อาจารย์คุณ, 2563) โดยเฉพาะด้านศีลธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนาทั้งระบบ คือตั้งแต่ผู้นำประเทศ ครูอาจารย์ บิดามารดา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ก็จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน ทั้งนี้ การพัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้เข้าใจถึงแก่นของการศึกษา เป็นการสอนอย่างแท้จริง (สุวรรณี อ้อแสงชัย, พระปรมาโมทย์ วาทโกวิโท, พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที, 2563)

ดังนั้นการการศึกษาแนวคิดการให้คำปรึกษาตามหลักภาวานานี้ นับเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการนำไปใช้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะผู้อยู่ในฐานะนำหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้ หรือให้คำปรึกษาจำเป็นอย่างยิ่ง คือต้องรู้หลักอย่างชัดเจน อันได้แก่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แจ่มแจ้งเสียก่อนแล้วนำหลักที่วางนี้ไปให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่เข้าใจในแนวทางการดำเนินชีวิต อย่างเช่นการให้คำปรึกษาของพระพุทธเจ้าทุกครั้งพระองค์ทรงวางหลักการและเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อที่จะช่วยเหลือบุคคลจะได้ค้นพบสภาพความเป็นจริงของชีวิต พร้อมทั้งเข้าใจและยอมรับที่จะพัฒนาตนเอง การนำหลักภาวานาไปแก้ปัญหาจริยธรรมของเยาวชนนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป



แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

คำว่า “เยาวชน” หรือ “วัยรุ่น” เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยถือเอาความพร้อมทางร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน (สุชา จันทน์เอม, 2540) ซึ่งลักษณะสำคัญของวัยนี้ ต้องการความเป็นอิสระ การคิดมีลักษณะเป็นเหตุผลมากขึ้นเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและแนวคิดต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว (สุวีรี ศิวะแพทย์, 2549) การที่วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนดังกล่าว สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจที่เป็นช่วงต่อชีวิตระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เห็นได้ชัดของรูปร่างที่โตใหญ่ขึ้น และทรวดทรงที่แสดงออกให้เห็นการเป็นเพศหญิงหรือชาย ซึ่งแตกต่างออกไปมากจากวัยเด็กเล็ก นอกจากนี้ จิตใจของวัยรุ่นยังมีลักษณะเฉพาะ มีอารมณ์ค่อนข้างไวและรุนแรงกว่าวัยอื่น ๆ เช่น มีความกังวล ความเศร้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะรุนแรงขึ้นถ้ามีความกดดันจากสิ่งแวดล้อม (สุชา จันทน์เอม, 2541)

ฉะนั้น ระหว่างคาบเกี่ยวความเป็นเด็กต่อเนื่องความเป็นผู้ใหญ่ นับเป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตถ้าเด็กวัยรุ่นผู้ใดได้ดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก เด็กวัยรุ่นผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก จนทำให้นักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น “วัยวิกฤต” เช่น แอริคสัน (Erikson) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า วัยรุ่นเป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น ๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์ คือ การเข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมว่าเหตุใดบุคคลจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น การคาดคะเนว่าพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นอีกหรือไม่ พฤติกรรมอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป และควบคุมพฤติกรรมได้ สามารถที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก็ได้ตามใจปรารถนา (สมพร สุทัศน์, 2544)

สำหรับประเภทของเยาวชน (วัยรุ่น) ตามหลักจิตวิทยา สามารถแบ่งออกเป็น 3 วัย คือ วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ 11-14 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งร่างกาย ทางสรีระวิทยา (Physiology) และทางปัญญา วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุ 14-15 ปี เป็นระยะที่มีการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงใหม่ และวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุ 18-21 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนจากการเป็นเด็กสู่การเป็นผู้ใหญ่ (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2549) ดังนั้น การที่นักวิชาการได้จำแนกวัยรุ่นออกเป็นสามวัยดังกล่าว เป็นการกำหนดพฤติกรรม หรือการเรียนรู้พฤติกรรมของแต่ละช่วงวัย เพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมเหล่านั้น โดยเฉพาะจะเห็นได้จากพฤติกรรมความต้องการต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในส่วนที่เป็นปัญหาของเยาวชน และการที่เด็กกระทำลงไปอาจเป็นการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็เป็นได้

ความต้องการของเยาวชน ความต้องการนี้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนเท่านั้น แต่ความต้องการเกิดขึ้นได้กับทุก ๆ คน ทุกเพศทุกวัย ที่ยังมีชีวิตอยู่ ด้วยเหตุผลที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและความเป็นอยู่ของชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะความต้องการปัจจัย 4 เป็นเครื่องอุดหนุน เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ชนิดใดชนิดหนึ่งเมื่อเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยเพื่อนำมาใช้เท่าที่จำเป็นของการดำรงชีวิต (วิสิน อินทสระ, 2548) ถึงอย่างไรก็ตาม



ความต้องการปัจจัยสี่ดังกล่าวนี้ ตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมปัจจุบันที่เป็นระบบทุนนิยม และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดความต้องการที่สละสลวย ฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักประหยัด และกลายเป็นพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อสินค้า และการบริการต่าง ๆ เพื่อการบริโภคส่วนบุคคล แต่ไม่ใช่เพื่อการผลิต หรือการนำไปขาย (ภราดร ปริดาศักดิ์, 2549) ทำให้ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (พระธีรภัทรภพ พวงมาลา, 2544) ปัจจัยแวดล้อมด้านวัฒนธรรมทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม เป็นต้น และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ และทัศนคติ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยทั้งสองส่วนนี้ ส่งผลให้เกิดความต้องการของมนุษย์ โดยเฉพาะวัยรุ่น มักจะขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือและส่วนใหญ่มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย ฉะนั้น ความต้องการของวัยรุ่นก็คล้ายกับความต้องการของมนุษย์ทั่ว ๆ ไปในสังคม คือต้องการความมั่นคง ต้องการการยอมรับ ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ (สุพัตรา สุภาพ, 2531) องค์การต้องกำหนดค่านิยมให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนเพื่อรองรับยุคดิจิทัล แล้วนำค่านิยมดังกล่าวมาจัดทำเป็นแนวทางหรือรากฐานในการสร้างพฤติกรรมที่ดีของบุคลากรของทุกคนในองค์การ จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์การ ความสามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยองค์การภาครัฐและเอกชนต้องช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้ตรงกับงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัล (โสมวลี ชยามฤต, 2564)

สรุปได้ว่า การช่วยให้เด็กสามารถข้ามพ้นวัยแห่งวิกฤตนี้ได้ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ใกล้ชิดและองค์กรต่าง ๆ ทุกภาคส่วนของสังคมต้องให้ความใส่ใจอย่างจริงจังในการช่วยเหลือให้เขาเป็นเด็กดีมีจริยภาพ ประพฤติตนอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก คือพ่อแม่มีได้อบรมสั่งสอนลูกเท่าที่ควรเพราะสังคมบังคับเร่งรีบทำมาหากินจนกลายเป็นการเลี้ยงเด็กได้แต่ตัวหรือเลี้ยงด้วยอำนาจของเงินตราผิดแผกจากสมัยก่อนอย่างสิ้นเชิง ได้ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีการยกพวกตีกัน หรือการก่อคดีอาญาอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ความต้องการของเยาวชน คือ ต้องการเปลี่ยน การความเป็นตัวของตัวเอง ไม่อยากให้ผู้อื่นมาแนะนำสั่งสอน ต้องการเรียนรู้ ถือเป็นการดีสำหรับเด็กได้เรียนรู้ในทางที่ถูกที่ควรตามกฎระเบียบของสังคม และปฏิบัติตนเหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี ต้องการสู้ชีวิต การสู้ชีวิตข้อนี้ก็จะประสบผลสำเร็จจากทั้ง 2 ข้อข้างต้น ถ้าได้ปฏิบัติถูกต้อง พร้อมทั้งต่อสู้ชีวิตมีความสำนึกรับผิดชอบชั่วดี มีใจเห็นประโยชน์ส่วนรวมเพื่อสังคมร่มเย็นเป็นสุข แต่ตรงกันข้าม ถ้าเด็กมีได้อบรมสั่งสอนถูกต้อง ปัญหาตามมาก็เป็นภาระของประเทศชาติในการเข้าไปแก้ไขปัญห เช่น ปัญหาความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

กรณีศึกษาปัญหาจริยธรรมของเยาวชน

สภาวะปัจจุบันสังคมทุกระดับต่างกำลังประสบกับวิกฤตการณ์ ซึ่งบางวิกฤตการณ์ได้เกิดขึ้นแล้วในอดีต และยังมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันบางวิกฤตการณ์ เพิ่งจะก่อตัวและมีแนวโน้มจะมีความรุนแรงสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับปัญหาของวัยรุ่นนั้น ปัจจุบันถือเป็นวิกฤตทางด้านจริยธรรม เพราะมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ดำเนินชีวิตไม่มีจุดหมาย ซึ่งมีเยาวชนเป็นจำนวนไม่น้อยในสังคมไทย ที่ได้





กระทำการต่าง ๆ ลงไปทั้งที่เป็นเกิดผลเสียแก่ตัวเอง และผลเสียต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมสังคมด้วย เมื่อสรุปภาพรวมที่เป็นสาเหตุปัญหาของวัยรุ่นแล้ว อาจเกิดจากเหตุ 3 ประการ ได้แก่ (สุพัตรา สุภาพ, 2531)

1. ตัวเด็กเอง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์ของเด็กจึงเปลี่ยนไปด้วยมีความกังวลใจ รู้สึกไม่สบายใจ ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจและแสดงความเห็นอกเห็นใจ ก็อาจจะกลายเป็นเด็กเก็บตัวและไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่สภาพปกติได้ เด็กอาจเติบโตในลักษณะที่ไม่มีความสุข ไม่พอใจในชีวิตของตน เข้ากับคนอื่นไม่ได้ ในรายที่ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง อาจทำให้เกิดโรคประสาท อาจกลายเป็นโรคจิตได้

2. สิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1) บ้าน เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อจิตใจเด็ก เพราะเป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้ฝึกอบรมเด็ก โดยทั่วไปอุปนิสัย ทัศนคติ และความประพฤติของเด็กมักเป็นผลที่บ้านถ่ายทอดให้ โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ของบ้านมีผลต่อเด็กอย่างมาก 2) ครู ส่วนมากครูจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กมาก เพราะวัยรุ่นบางคนไม่กลัวเกรงพ่อแม่ แต่เกรงใจครู อยากให้ครูรัก อยากให้ครูชม ส่วนมากจึงพยายามเอาใจครู ถ้าครูเรียนรู้จิตวิทยาของเด็กบ้างจะช่วยแก้ปัญหาวัยรุ่นได้มาก ซึ่งบางครั้งได้ผลมากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย 3) เพื่อน การคบเพื่อน ถ้าเพื่อนดี วัยรุ่นก็จะได้ประพฤตินทางที่ดี แต่ถ้าเพื่อนไม่ดีประกอบกับสิ่งแวดล้อมอื่นไม่ดี วัยรุ่นก็มีทางไปสู่ความเสื่อมมากกว่าทางดี เพราะเพื่อนมีอิทธิพลไม่น้อยกว่ากรณีอื่น ๆ

3. แรงกดดันจากสื่อมวลชน ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร วารสาร หนังสือ ซึ่งได้มีบทบาทต่อความคิดและทัศนคติของเด็ก เช่น ภาพความรุนแรง ความสัมพันธ์ทางเพศ มีอิทธิพลต่อสิ่งที่เด็กเชื่อถือ ยึดเอาเป็นแบบอย่าง เด็กได้เห็นภาพหวาดเสียวในขณะที่เด็กอาจจะยังอยู่ในวัยที่รับเรื่องเหล่านั้นไม่ได้ หรือยังไม่สามารถแยกแยะตรรกะตรองได้ว่าสิ่งที่เห็นหรือได้ยินมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

กรณีศึกษาปัญหาอาชญากรรมของเยาวชน ปัญหาอาชญากรรมล้วนแล้วเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะเมื่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว ย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งในส่วนที่เป็นปัจเจกบุคคลและสังคม ดังจะได้จากกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมเยาวชน ที่ผู้วิจัยยกมาเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญที่ทุกหน่วยงานจะต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง มิฉะนั้นแล้วความสูญเสียก็เกิดขึ้นได้ ดังมีตัวอย่าง 8 กรณีที่ผู้วิจัยยกมาให้เห็นถึงสถานการณ์ของปัญหาเยาวชนในสังคมไทย ต่อไปนี้

1. เยาวชนฆ่าชิงทรัพย์คนชั่งจักรยานยนต์รับจ้าง คดีนี้ถือเป็นการกระทำที่อุกอาจ แต่ที่น่าตกใจยิ่งกว่าคือตำรวจสืบประวัติพบว่า เยาวชนชายอายุ 16 ปี เคยต้องโทษฆ่าคนตาย เมื่ออายุเพียง 12 ขวบ และเพิ่งพ้นโทษออกไม่นาน

2. นักเรียนช่างแคน ยกพวกยิงอลหม่านกลางถนน ตาย 1 เจ็บ 1

3. แม่แทบขาดใจ ลูกชายปวส. ปี 1 ถูกอรึงดับหน้าสถาบัน

4. นร.คูร์ตักปาอิฐ หนุม 15 ดวงกุด ทะโหลกยุบดับอนาค

5. นักศึกษาปทุมฯ เขม่นกันถูกฟัน ตาย 1 เจ็บ 3

6. ม.3 โรงเรียนดังท่าพระ ยกพวกตีกันเละ ดับ 1

7. สุดเถื่อน! ยิ่งแสบหน้าเด็กเทคโนโลยีฯ ดับคารมเมล์

8. เทคนิคดอนเมืองยิง เมล์ 59 ตาย 2 ซ่อนตัวอยู่ธยา

นอกจากปัญหาอาชญากรรมมาเป็นตัวอย่างข้างต้นแล้ว มีความสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิตซึ่งได้นำเสนอโดย นาวาอากาศตรี นายแพทย์บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวไว้ว่า

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในขณะนี้น่าเป็นห่วงและกำลังเป็นปัญหาสังคมที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ต้องเร่งช่วยกันแก้ไขป้องกัน โดยปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนยุติธรรมที่พบนี้มี 2 ลักษณะ คือ เป็นผู้กระทำความผิด และถูกคนอื่นกระทำความผิด ข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในปี 2559 มีเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ลงมา กระทำความผิด 30,356 คน เฉลี่ยวันละ 83 คน ร้อยละ 93 เป็นชาย เกือบร้อยละ 90 มีอายุ 15-18 ปี ที่เหลืออายุในช่วง 10-15 ปี เป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมากอันดับ 1 ร้อยละ 41 เช่น ยาบ้า สารระเหย รองลงมาคือทรัพย์สิน ร้อยละ 20 ทำร้ายร่างกายร้อยละ 14 อาวุธ และวัตถุระเบิดร้อยละ 7 และพบว่าแนวโน้มการก่อคดีซ้ำของเด็กเพิ่มขึ้นเพียงแค่ช่วง 3 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 จากร้อยละ 12 ใน พ.ศ. 2555 เป็นร้อยละ 19 ในปี 2558 (อธิบดีกรมสุขภาพจิต “สถานการณ์เด็กและเยาวชน”, [ออนไลน์])

ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากกระทำของเด็กและเยาวชน ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขทั้งที่ตัวต้นเหตุ ที่นำไปสู่ความเสียหายต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพย์สินจนถึงชีวิต เพราะเมื่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งได้เกิดขึ้นแล้วมักจะตามมาด้วยความสูญเสียทั้งในส่วนเป็นปัจเจกบุคคลสังคมและประเทศชาติเสมอ

กรณีศึกษาปัญหายาเสพติด ปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนไทยปัจจุบันว่า สถานการณ์น่าเป็นห่วงเนื่องจากเริ่มใช้ยาเสพติดอายุน้อยลง ตลอดจนมีแนวโน้มพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด ร่วมกันมากขึ้น มีการนำสารต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายมาผสมกันเพื่อให้ออกฤทธิ์เหมือนสารเสพติด โดยมองว่าไม่เป็นอันตราย ซึ่งในความเป็นจริงสารผสมดังกล่าวมีฤทธิ์เสพติดทั้งสิ้น ทั้งนี้ จากรายงานการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีอาการทางจิต กระทรวงสาธารณสุข ปี 2558 พบว่า ผู้ป่วยติดยามีอาการทางจิต เข้ารับการบำบัดรักษาใน รพ.สังกัดกรมสุขภาพจิตทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3,912 ราย ในจำนวนนี้ มากกว่า 1 ใน 3 หรือ ประมาณ 1,517 ราย เป็นเด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 12-24 ปี ในขณะที่ประมาณการทั่วโลก มีการใช้สารเสพติดในอายุ 15-64 ปี อยู่ที่ 3.5-5.7 % ของประชากร (อธิบดีกรมสุขภาพจิต, “ปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชน”, [ออนไลน์])

นอกจากนี้แล้ว สถานการณ์ยาเสพติดตามที่มีการสำรวจระหว่างปี 2558 – 2560 ที่เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งเห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน เห็นการเสพในโรงเรียน เห็นคนใกล้ชิด และเคยเสพ ดังมีรายการแต่ละปี (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562) ดังนี้

ปี 2558 :	25 % เห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน	65 % เห็นการเสพใน โรงเรียน
	68 % เห็นคนใกล้ชิด	23 % เคยเสพ
	23 % เสพขณะเรียน ม.1	
ปี 2559 :	27 % เห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน	70 % เห็นการเสพใน โรงเรียน
	59 % เห็นคนใกล้ชิด	20 % เคยเสพ
	14 % เสพขณะเรียน ม.1	
ปี 2560 :	14.8 % เห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน	46.8 % เห็นการเสพใน โรงเรียน
	49.6 % เห็นคนใกล้ชิด	11.8 % เคยเสพ



จากสถานการณ์ที่มีการสำรวจสถิติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กแล้วเยาวชนทั้ง 3 ปี ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ของยาเสพติดนั้นสามารถเข้ามาในสถาบันการศึกษาได้ง่ายได้ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า กระบวนการตรวจสอบต้นทางของยาที่จะสามารถเข้ามาสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติให้รู้จักชั่วด้นั้นไม่ดีเท่าที่ควรถึงแม้ว่าสถานศึกษาจะมีมาตรการดูแลแล้วก็ตาม ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สามารถป้องกันมิให้เด็กเยาวชนเข้าใกล้สิ่งเสพติดได้ ก็คือผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กเยาวชนมากที่สุด ได้สั่งสอนถึงพิษภัยร้ายของสารเสพติดได้

ผลกระทบของปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

สำหรับผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดนั้น เมื่อผู้กระทำได้กระทำการใดอย่างหนึ่งสำเร็จแล้ว ย่อมทำให้สถาบันต่าง ๆ ของสังคมได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นสถานครอบครัวที่ถือเป็นหน่วยผลิตย่อย ๆ ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด เมื่อได้เกิดความรุนแรงขึ้นแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจชุมชน สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ทำให้กลายเป็นสังคมที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนนั้น ที่ได้ปรากฏผ่านสื่อก็จะมีลักษณะการทะเลาะวิวาท ทุพตีทำร้ายกัน ส่งผลให้เกิดความรำคาญกับเพื่อนบ้านและชุมชน ทำให้ชุมชนขาดความเชื่อมั่น ไม่มีความสุข และในเมื่อปัญหาเหล่านี้เกิดทวีขึ้นเรื่อย ๆ สุดท้ายก็กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในสัมมาชีพ และขาดเสรีภาพพื้นฐานการดำเนินชีวิต ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาของเสพติดด้วยที่จะเป็นเหตุนำไปสู่กระบวนการก่อปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ

ส่วนผลกระทบของปัญหายาเสพติด หรือพิษภัยร้ายของสารเสพติด สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ ทำลายประสาทสมอง จิตใจเสื่อม ซึมเศร้า วิดกกังวล เลื่อนลอย และเกิดภาวะผิดปกติทางจิตจากสารเสพติดนั้น ๆ พิษจากสารเสพติดทำลายอวัยวะต่าง ๆ ให้เสื่อมลง มีโรคแทรกซ้อนได้ง่าย ร่างกายซูบซีด อ่อนเพลีย และเสียบุคลิกภาพ ขาดความสนใจตนเอง ขาดสติสัมปชัญญะการควบคุมกล้ามเนื้อและระบบประสาทบกพร่อง ทำให้ประสบอุบัติเหตุได้ง่าย

2. ต่อครอบครัวและสังคม ครอบครัวที่มีผู้ติดสารเสพติด มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดสารเสพติดในทุกด้าน เช่น การขาดความรับผิดชอบต่อนานาที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดความเครียด และต้องแก้ไขปัญหาล่อย ๆ ทำให้สูญเสียสมรรถภาพ การทำงาน ทำให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเสียทรัพย์สินรายได้ของครอบครัวเนื่องจากต้องซื้อสารเสพติดมาเสพ และรักษาโรคที่เกิดจากสารเสพติด และปัญหายาเสพติดก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประชาชนและสังคมเป็นวงกว้าง เนื่องจากเกรงว่าบุตรหลานจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจากผู้เมาสารเสพติด หรือมีความผิดปกติทางจิตจากการใช้สารเสพติด

3. ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ เป็นภัยต่อความมั่นคง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขของคนในประเทศประเทศชาติสูญเสียงบประมาณในการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติด

สรุปได้ว่า เมื่อคนในชาติตกเป็นทาสยาเสพติดไม่ว่าจะชนิดไหนก็ตาม ก็ย่อมจะเป็นปัญหาแก่สังคมไทย ก่อนที่จะได้ยาเสพติดมาเสพก็ต้องหาเงินมาซื้อซึ่งมักจะได้อินได้ฟังได้เห็นข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ อยู่เสมอว่า พืชภัยของยาเสพติดสามารถทำให้คนฆ่ากันได้ ลูกฆ่าพ่อแม่บังเกิดเกล้าตัวเอง เพราะขอเงินไปซื้อยามา เสพไม่ได้และมีวิธีหาเงินที่ผิดกฎหมาย กฎระเบียบสังคม เพื่อจะนำมาซื้อยาเสพติดเท่านั้น พอเสพติดที่แล้วก็สร้าง ปัญหาเกิดอาการคุ้มคลั่งสร้างความเสียหายแก่สังคมอย่างมาก และเป็นภัยที่สังคมจะต้องตระหนักในการแก้ไข เพราะเป็นผลกระทบอยู่รอบด้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การนำหลักภวโนไปแก้ปัญหาจริยธรรมของเยาวชน

การแก้ปัญหาในประเด็นนี้ มีผลสืบเนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหา อาชญากรรม หรือปัญหายาเสพติด ที่เด็กและเยาวชนเข้าเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ถือว่าเป็นปัญหาส่วนบุคคล และปัญหาส่วนบุคคลนี้ก็ขยายวงกว้างสู่ปัญหาของสังคมส่วนรวมเป็นปัญหาของประเทศชาติ และเป็นปัญหา ของโลกด้วย ดังนั้น การจะแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธีนั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า การจะแก้ปัญหาก็ต้องดูลึกลงไปการคิดเป็นว่า เขาคิดเป็นหรือไม่นั้น เขารู้จักแก้ปัญหาตามแนวทางของเหตุผล หรือตามแนวทางของกฎแห่งเหตุปัจจัยหรือไม่ เรียกตามศัพท์ทางพระพุทธศาสนาว่า “การแก้ปัญหาตามแนว อริยสัจ” คือ รู้ความเป็นเหตุ รู้ความเป็นผล และแก้ตามเหตุและผลของปัญหานั้น อันนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการ นำเอาสิ่งที่ได้รู้เรียนรู้ทั้งหมดมาใช้ประโยชน์ว่า จะแก้ปัญหาก็ได้หรือไม่ ซึ่งการแก้ปัญหา ตามกระบวนการแห่ง เหตุและผล หรือตามวิธีการแห่งความเข้าใจกฎแห่งเหตุปัจจัยนี้ เป็นขั้นตอนของการใช้ปัญญาเป็นตัวนำชีวิต ไม่ใช่ เอาตัณหา (วัตถุดิบ) คือ ความอยากเป็นตัวนำชีวิต

จะเห็นว่า แนวคิดการแก้ปัญหาที่จะต้องใช้ปัญญาเป็นตัวนำของชีวิต โดยการไม่เอาตัวตัณหาความอยาก มาเป็นตัวนำของชีวิต คือการไม่เอาศรัทธาเป็นตัวนำของชีวิต เช่น การบริโภคใช้จ่ายสิ่งของแฟชั่นทั้งหลายอย่าง มีสติพิจารณาอย่างรอบคอบ แล้วการบริโภคนั้น ก็ไม่ก่อปัญหาแก่ตัวเอง แต่เท่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันปัญหาการบริโภค นิยมชมชอบไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้เยาวชนนั้นหลงไปตามกระแสของสื่อโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อจิตใจในการอยากได้มาบำเรอกิเลสเกินกำลังทรัพย์ที่จะหาได้ แล้วก็แลกด้วย โดยการ บริการผ่านเนื้อหนังของตัวเอง เพื่อจะได้สิ่งนั้นมาสมใจอยาก แต่ปัญหามากนั้นได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และจนกระทั่งตัวตายก็มีให้เห็น

ด้วยเหตุนี้ กระบวนการแก้ปัญหาของสังคมดังกล่าว ก็ต้องใช้ปัญญาเพื่อแก้ปัญหาระยะยาว กล่าวคือ ต้องพัฒนาปัญญาของเราในการที่จะแก้ไขปัญหานั้น โดยการมองเห็นสาเหตุของปัญหา ในเมื่อเรามาอยู่กลางตัว ปัญหา ก็ต้องไม่แบ่งแยกหรือแยกแยะ แต่มุ่งสร้างภาวะจิตใจแห่งความมีเมตตากรุณาด้วยปัญญามองเห็นเหตุผล แห่งการมีชีวิต และรักชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์เสมอกันของสรรพสัตว์ที่จะเป็นฐานของการอยู่ร่วมกันในโลกที่มีสันติ สุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) ปัญหาทั้งมวลของมนุษย์ทั้งภายในมีจิตใจเป็นแก่นกลาง และ ภายนอกมีสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราล้วนแล้วมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน



การใช้หลักภavanaเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน

การใช้หลักภavanaเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ในประเด็นนี้เป็นกระบวนการให้คำปรึกษาตามหลักภavana 2 อย่าง ตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 คือ สมถภavana และวิปัสสนาภavana ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษาทั้งสองหลักนี้ ต้องผ่านการอบรมขั้นด้านศีลเป็นเบื้องต้น หรือการฝึกหัดในด้านศีลภavana เมื่อผ่านกระบวนการฝึกหัดในขั้นศีลที่สมบูรณ์แล้ว เข้าสู่กระบวนการฝึกหัดขัดขั้นสมาธิ และปัญญาตามลำดับ จะเห็นว่า หลักการสำคัญในฝึกหัดพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทางพระพุทธศาสนานั้น ก็คือ “ไตรสิกขา” คือคำสอนเพื่อพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางร่างกาย ทางวาจา และ ทางจิตใจ โดยมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ อธิสัสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา โดยสาระสำคัญที่จะนำไปพัฒนาเยาวชนนั้นมีดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาตามหลักศีล

คำว่า ศีล ตรงกับภาษาบาลีว่า สีล แปลว่า ปกติ หมายถึง คนมีจิตเป็นปกติโดยไม่ถูกโลภะ โทสะ โมหะ ครอบงำในการทำความผิด ดังกรณีศึกษาปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดที่ได้กระทำการลงไป เพราะถูกกิเลสสามอย่างนี้ครอบงำจิตใจให้ลงผิด หากเยาวชนได้ฝึกหัดพัฒนาในตามหลักศีลดีแล้ว จิตใจก็จะเป็นปกติ จะทำอะไรทางกายด้วยจิตที่เป็นปกติ ก็จะไม่ทำกายทุจริต เมื่อจะพูดอะไรทางวาจา ก็ไม่พูดวจีทุจริต และเมื่อคิดเรื่องราวอะไรทางใจ ก็ไม่คิดเป็นมโนทุจริต เมื่อได้ทำอย่างนี้แล้ว ใจจึงเป็นศีล กายก็เป็นศีล วาจาก็เป็นศีล (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, 2515) การใช้หลักภavanaเพื่อพัฒนาจริยธรรมเยาวชนในขั้นศีลนี้ จึงถือเป็นข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ให้อยู่ในความดีงาม

หลักปฏิบัติตามหลักศีล 5 ประการนี้ ถือเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่มนุษย์จะต้องมีประจำใจ และปฏิบัติให้ถูกต้อง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ฉะนั้น การพัฒนาเยาวชนตามหลักของ ศีล 5 นี้ ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดเป็นกิจลักษณะนิสัย ในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ในช่วงเวลาเรียน โดยเฉพาะเน้นความซื่อสัตย์สุจริตต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ชีวิตของผู้อื่น เป็นต้น เมื่อได้ปลูกฝังให้เยาวชนเคารพในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นได้แล้ว ในอนาคตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะทำงานอย่างสุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะเป็นกฎระเบียบและข้อบังคับของสังคมที่พุทธศาสนิกชนควรน้อมนำมาปฏิบัติให้ถูกต้อง

การพัฒนาเยาวชนตามหลักเบญจศีล คือมุ่งหวังให้เยาวชนได้ปฏิบัติตนถูกต้องตามวินัยชาวพุทธ โดยเฉพาะต้องเคารพต่อกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งความสุขนี้ ปัจจุบันได้เน้นไปที่คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คือมุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมคู่กันกับความรู้ ที่สังคมกำลังต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังเห็นว่าการจะปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนนี้ ผู้ที่เป็นครู อาจารย์ แม้กระทั่งบิดามารดาผู้อยู่ใกล้ชิดในชุมชน ก็ควรปลูกฝังคุณธรรมความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง เพื่อเป็นแนวทางให้เยาวชนได้ยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

2. การพัฒนาตามหลักสมาธิ

การนำหลักภavanaหรือสมาธิมาเป็นหลักพัฒนาเยาวชน เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการพัฒนาความรู้ของเยาวชนด้วย เพราะว่าเด็กบางคนมีสมาธิสั้นในการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ครูได้สอนไป จึงเป็นเหตุทำให้เยาวชนอาจจะเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ๆ ในห้อง ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาเรื่องของสมาธิแก่เยาวชนที่มีสมาธิสั้นนั้น ครูผู้สอนก็จำเป็นต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะฝึกเรียนดังกล่าวให้นั่งสมาธิบ่อย ๆ เพื่อพัฒนาจิตให้นิ่ง การพัฒนาจิตโดยมีสมาธิ

เป็นแก่นกลาง หรือเป็นศูนย์กลาง ที่เรียกว่า “สมาธิ” และแยกออกได้เป็นการพัฒนาคุณสมบัติของจิตใจในด้านต่าง ๆ ตามทัศนะของพระมหากษัตริย์ จันทคุตโต (แม่น้ำทอง) ได้สรุปไว้ 3 ด้าน (พระมหากษัตริย์ จันทคุตโต (แม่น้ำทอง), 2550) คือ พัฒนาคุณธรรม พัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพของใจ และพัฒนาความสุขและภาวะที่เกื้อหนุนสุขภาพของจิตใจ

การพัฒนาเยาวชนตามหลักจิตตศึกษา เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมของเยาวชน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ได้หลายอย่าง เช่น เรื่องของพลังจิต การหาความสุขทางใจ ซึ่งคุณค่าแท้จริงของการฝึกฝนทางจิตตศึกษา คือเป็นรากฐานที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาปัญญาที่ถูกต้อง ที่ชาวพุทธควรศึกษาทำความเข้าใจ และปฏิบัติให้ถูกต้อง ก็จะประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ

3. การพัฒนาตามหลักปัญญา

คำว่า “ปัญญา” หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง จนจิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระ ปราศจากกิเลสและความทุกข์ หรือแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้อันสูงสุด คือ ปัญญา เพื่อนำไปแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์มี โดยมีองค์ประกอบของปัญญา 3 ประการ กล่าวคือ (1) จินตามยปัญญา (2) สุตมยปัญญา และ (3) ภาวนามยปัญญา (อภิ.วิ. (ไทย) 35/804/438) ฉะนั้น การศึกษาปัญญาทั้งสามประการนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ความรอบรู้ที่ทั่วถึงในทุกด้าน ๆ หรือที่เรียกว่า ฉลาดรู้รอบ มีดังนี้

1) จินตามยปัญญา หมายถึง การพิจารณาหาเหตุผลด้วยหลักการที่ใช้แนวคิดที่เป็นจิตนาการ คือ การมีปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ 2 ประการ คือ ปรโตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ เป็นต้นเหตุของการเกิดปัญญาและความสงบสุข ดังนี้

(1) ปรโตโฆสะ เป็นการรับฟังผู้อื่นทำให้เกิดการกระตุ้น หรือเป็นสิ่งที่ชักจูงจากภายนอก เพื่อให้เกิดความสนใจในการรับฟัง เพื่อหาความรู้ การเล่าเรียน การสนทนาซักถาม โดยเฉพาะกัลยาณมิตรและทำให้เกิดปัญญาตามมาในภายหลัง

(2) โยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ความคิดให้ถูกวิธี ซึ่งเป็นการแยกแยะโดยการทำความเข้าใจอย่างแยกแยะ เป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะสืบสาวหาเหตุผลด้วยการแยกแยะประเภทสิ่งนั้นหรือปัญหานั้น ออกให้เห็นตามสภาวะที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและปัจจัย

2) สุตมยปัญญา หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากการได้ศึกษาเล่าเรียนตามหลักธรรมคำสั่งของพระพุทธเจ้าโดยอาศัยหลัก ปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรม (พุทธทาสภิกขุ, 2544) ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถทางปัญญา ที่จะต้องปฏิบัติตาม 3 ขั้น ดังนี้

(1) ปริยัติ เป็นการศึกษาหาความรู้จากตำรับตำรา หรือ การได้ยินได้ฟังมา อย่างถูกต้องและเข้าใจในการเรียนรู้หรือการได้ยินได้ฟังสิ่งเหล่านั้นอย่างแม่นยำ

(2) ปฏิบัติ นำไปประพฤติปฏิบัติตามที่ตนได้เล่าเรียน หรือ ได้ยินได้ฟังจากครูอาจารย์ที่ท่านสั่งสอนมาเป็นอย่างดี

(3) ปฏิเวธ เป็นผลที่ได้รับจากการเล่าเรียนและนำไปประพฤติปฏิบัติ คือ ความรู้ความสามารถที่จะสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาของชีวิตได้ จึงเรียกว่า ปัญญา





3) **ภาวนามยปัญญา** เป็นการพัฒนาปัญญาเพื่อให้ถึงขั้นสูงสุด เรียกว่า “ปัญญาภาวนา” และ “ปัญญาวิมุตติ” ดังนี้

(1) ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งโลกหมายถึงตัวของมนุษย์เอง เพื่อให้รู้ตามความเป็นจริง สามารถทำให้จิตใจเป็นอิสระปราศจากความโลภ ความโกรธ และความหลง พ้นจากความทุกข์ เพราะอาศัยปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหาวิตถิมนมนุษย์ให้พ้นจากทุกข์ได้

(2) ปัญญาวิมุตติ เป็นการพัฒนาปัญญาถึงขั้นสูงสุดจนกระทั่งสามารถทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ด้วยปัญญา หลุดพ้นจากการถูกรบงำของอวิชชา สามารถพัฒนาปัญญาให้เข้าถึงพระนิพพานได้ด้วยปัญญาวิมุตติ

โดยสรุป การพัฒนาเยาวชนนั้น คือมุ่งหวังให้เยาวชนนั้นมีพัฒนาการทางปัญญาที่ถูกต้องด้วยการพัฒนาทางกาย วาจา และใจ ให้เป็นคนที่มีสัมมาทิฐิ คือมีความคิดเห็นตรงตามความเป็นจริง เห็นอย่างไรก็ให้คิดอย่างนั้น ในเมื่อมีความเห็นที่เป็นจริงอย่างนี้แล้ว จึงถือว่าเป็นผู้มีสัจจะประจำใจ และยังสามารถทำความเห็นชอบในแบบอื่น ๆ ตามด้วย

สรุป

การนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเยาวชน กรณีศึกษาปัญหาจริยธรรมของเยาวชน และการนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชน โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริยธรรมของเยาวชนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่หน่วยงานทั้งในส่วนกลางและภาคเอกชน ต่างก็พยายามแนวทางป้องกันปรามในความรู้วินัยของเด็กและเยาวชนปัจจุบัน ที่มีพฤติกรรมโหดร้ายมีการลักขโมย ทำลายทรัพย์สิน และกระทั่งถึงที่สุดคือการทำร่างกายจนถึงแก่ชีวิต

ดังนั้น การนำหลักภาวนาสองอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา ตลอดจนกระบวนการแก้ไขปัญหาด้านหลักการต่าง ๆ ที่เป็นหลักการสำคัญในพัฒนาปัญหจริยธรรมของเยาวชน ที่ถือเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้หมดจากสังคมนั้น ถือเป็นเรื่องยาก หากไม่ให้การศึกษากับพวกเขาอย่างจริงจัง และการพัฒนาการศึกษาให้ถูกวิธี โดยเฉพาะด้านศีลธรรม (ไตรสิกขา) ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนาทั้งระบบ กล่าวคือตั้งแต่ผู้นำประเทศ ครูอาจารย์ บิดามารดา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนจะได้มีแนวทางปฏิบัติตามที่ถูกต้อง คือมุ่งหวังให้เยาวชนได้ปฏิบัติตนถูกต้องตามวินัยพุทธศาสนิกชน

โดยเฉพาะการมีจิตสำนึกต่อกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยความสุขนี้ ปัจจุบันได้เน้นไปที่ตัวคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คือมุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมคู่กันกับความรู้ ที่สังคมกำลังต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม การจะปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนนี้ ผู้ที่เป็นครู อาจารย์ แม้กระทั่งบิดามารดาผู้อยู่ใกล้ชิดในชุมชน ก็ควรปลูกฝังคุณธรรมความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง เพื่อเป็นแนวทางให้เยาวชนได้ยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ คือมีการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา อันเกิดจากภายนอก ที่เรียกว่า ปรโตโฆสะ แล้วส่งอิทธิตอภายในจิตใจของเยาวชนคือ การรับรู้อย่างถูกวิธีมีความคิดเป็นโยนิโสมนสิการ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการหลักไตรสิกขา

อันเป็นรากฐานของความดี คิดดี พูดดี คือมีสัมมาทิฐิ เป็นแก่นกลางก็จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้เจริญก้าวหน้าตามคติทางพระพุทธศาสนา คือความสามารถที่จะนำไปแก้ไขปัญหามองชีวิตได้ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของวิถีชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พลทิพย์. (2564). มโนทัศน์เรื่องการบนบานกับสุขภาพและความเจ็บป่วย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(1), 156-163.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : ศยาม.
- พระมหากิตติธัญญ์ สุกิตติเมธี. (2564). การวิเคราะห์แนวทางดเว้นจากความเสื่อมในปราชญ์สุตร. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 84-95.
- พระมหาบรรจง จนทศุตโต (แม่นทอง). (2550). *คุณภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่*(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ). (2563). ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 760-771.
- พุทธทาสภิกขุ. (2544). *คู่มือการศึกษาพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2549). *พัฒนาการมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). *พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิศิณ อินทสระ. (2548). *หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เมตตาพร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2515). *ธรรมานุกรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพร สุทัศน์. (2544). *การทดสอบทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). *สถานการณ์ยาเสพติดตามที่มีการสำรวจระหว่างปี 2558 – 2560*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2562, จาก <http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000227/File%20Download/18-12-60/5.pdf>
- สุชา จันทน์เอม. (2541). *จิตวิทยาเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2531). *ปัญหาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณ อ้อแสงชัย พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และพระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที. (2563). มุมมองการศึกษาเชิงปรัชญา การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธสันติวิธี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(2), 180-192
- สุรวิ ศิวะแพทย์. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 38-50.



อธิบดีกรมสุขภาพจิต. (2562). ปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2562, จาก <https://www.hfocus.org/content/2016/07/12356>

Phrapalad Somchai Damnoen, et. al. (2021). An Analysis of the Economic Solutions as in the Kutadanta Sutta: A Case Study of Chim Shop Chai Project. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(8), 2949 – 2953.

